

TOMASZ PUDŁOCKI, *Stepan Dmochowski – lekarz-stomatolog, społecznik i radny*, „Nasz Przemyśl” 2018 nr 9 s. 41, portret.

Przed nami jesienne wybory samorządowe. Niestety, historia pokazuje, że przemysłanie dość często głosowali na osoby, które niczym nie wyróżniły się w swojej działalności publicznej, stąd jako „ojcowie i matki miasta” na tle radnych z innych miejscowości okazywali się bardziej mierni niż wierni idei służby publicznej. Na szczęście wśród panteonu antyprzekładów są też chlubne wyjątki. Do nich należał m.in. Stepan Dmochowski (Степан Дмоховський).

Urodził się 1 VI 1875 r. w Jaksmanicach. Był synem Teofila i Natalii. Jego ojciec był byłym członkiem Rady Miejskiej w Przemyślu, proboszczem parafii greckokatolickiej w Jaksmanicach, dziekanem dekanatu przemyskiego i członkiem konsystorza biskupiego. Teofil zmarł 11 VII 1892 r. w wieku 52 lat, kiedy jego syn wkraczał w dorosły świat. Stepan uczęszczał do gimnazjum w Przemyślu w latach 1884/1885–1891/1892. Po zdaniu matury studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego, a specjalizację ze stomatologii zrobił w Berlinie. Od 1905 r. pracował jako starszy lekarz sztabowy w Szpitalu Wojskowym nr 3 w Przemyślu i prowadził własny gabinet dentystryczny. W roku szkolnym 1928/1929 był lekarzem szkolnym w gimnazjum ukraińskim w Przemyślu.

Dmochowski był wieloletnim, aktywnym członkiem przemyskich i lwowskich oddziałów Towarzystwa Płast i Ridnej Szkoły, angażując się w pozyskiwanie funduszy na wakacyjne wyjazdy dla ukraińskich

dzieci i młodzieży ziemi przemyskiej. Organizował zbiórki pieniędzy czy nawoływał na łamach prasy do ofiarności na ten cel. Na łamach „Nowego Czasu” (Новий час) zamieszczał też sprawozdania z inicjatyw na rzecz młodego pokolenia, z meczy przemyskich drużyn piłkarskich, czy własne tłumaczenia (np. Fritza Wertheimera pracę *Durch Ukraine und Krim*, Stuttgart 1918). Swoje artykuły na rozmaite tematy zamieszczał także na łamach przemyskiego tygodnika „Український Голос” („Głos Ukraiński”), którego był współzałożycielem w 1919 r. Od 1923 r. wydawał czasopismo „Сільський Світ” („Wiejski Świat”). Był współautorem z Leonidem Baczyńskim i wydawcą popularnej książki *Пік у садку і городі* (Przemysł 1922). Organizował pomoc dla ukraińskich żołnierzy internowanych w obozie w Pikulicach po wojnie polsko-ukraińskiej.

Dmochowski był wielkim fanem sportu, m.in. jako przewodniczący Ukraińskiego Klubu Sportowego „Berkut” czy współzałożyciel klubu „Sian”. Wspierał działalność miejscowych ukraińskich instytucji gospodarczych. W 1907 r. został członkiem Ruskiej Besidy. W 1923 r. wstąpił do miejscowego oddziału Ruskiej Szczadnicy. W dwudziestoleciu międzywojennym był członkiem Ukraińskiego Zjednoczenia Narodowo-Demokratycznego (UNDO; ukr. Українське Національно-демократичне Об’єднання), stojąc na stanowisku współpracy z państwem polskim, ale jako ukraiński patriota. Z dn. 11 IV 1928 r. wojewoda lwowski powołał go na członka Tymczasowego Zarządu Powiatowego, zarządzającego powiatem wskutek rozwiązania dotychczasowej rady. Z kolei zarząd 2 VII 1928 r. powołał go do trzyosobowej powiatowej komisji rewizyjnej.

Dmochowski został wybrany 3 IV 1928 r. do Rady Miejskiej Przemyśla z listy „Blok Trzech Narodów” (miejskowa przybudówka BBWR), będąc na 1 miejscu przed takimi osobami jak: dr J. Dobrzański, A. Garlicki, dr W. Zahajkiewicz czy H. Stieberowa. Pracował w komisji zdrowotnej oraz komisji opieki społecznej. Rada Miasta uchwałą z 7 II 1929 r. powołała go na członka Komitetu Rozbudowy Miasta, a 21 II 1929 r. na delegata gminy do miejscowego Wydziału szkół zawodowo doksztalających. Latem 1929 r. po wycieczce do Berlina, przeniósł się wraz z rodziną do Lwowa. Zamieszkał przy ul. Sykstuskiej 35/4. Na jego miejsce do Rady Miasta z dn. 5 XII wszedł Michał Ekiert.

Prywatnie dr Dmochowski był wielkim wielbicielem i propagatorem fotografii. Swoje artykuły i zdjęcia zamieszczał m.in. w wychodzącym w dwudziestoleciu czasopiśmie „Кіно”. Co więcej, 6 III 1930 r. wybrano go prezesem Ukraińskiego Towarzystwa Fotograficznego we Lwowie, którego był współzałożycielem. Jesienią 1935 r. uczestniczył w lwowskiej wystawie fotografii „Наша Батківщина у світлині ” (Nasza Ojczyzna w fotografii). Interesował się także życiem muzycznym, zamieszczając krótkie relacje z lwowskich koncertów w czasopiśmie „Музичні Вісри” („Wiadomości Muzyczne”). We Lwowie był członkiem Medycznej Hromady oraz Izby Lekarskiej (w latach 1932–1934 wybrano go członkiem sądu koleżeńskiegо Izby).

W roku 1944, prawdopodobnie z obawy przed wkraczającą Armią Czerwoną, Dmochowscy przenieśli się do Bawarii. Z Monachium, już po śmierci żony, Dmochowski wyjechał w 1950 r. do Chicago, a na-

stępnie do Fayetteville w stanie Arkansas, gdzie dostał pracę. Na emigracji nadal pozostał aktywny pi-sarsko, zamieszczając swoje teksty w wielu ukraiń-skich wydawnictwach i periodykach. 13 XII 1953 r. brał udział w zjeździe przemysłań, zorganizowanym przez ukraińskie organizacje emigracyjne.

Z małżeństwa z Teodorą z Podłuskich (przemysłań-ka, długoletnią przewodniczącą miejscowego oddzia-łu Sojuszu Ukrainok) miał córki Bożydarę i Stefanę (od 3 VII 1937 r. zamężną za Romanem Baranow-skim). Teodorę poślubił 24 XI 1906 r. w greckokat-lickiej katedrze przemyskiej. Żona zmarła 18 VI 1945 r. w Monachium w wieku 60 lat. Dmochowski zmarł 23 grudnia 1959 r. w Chicago.

Fot. ze zbiorów Ukrainian Museum-Archive w Cleve-land. Autor dziękuje Panu Andrew Fedyńskiemu, kierownikowi placówki, za udostępnienie zbiorów dra S. Dmochowskiego.